

Řešení inhalačních alergií

AIT (alergenová imunoterapie), nepřesně také hyposenzibilizace, desenzibilizace nebo alergenová vakcinace, představuje v interní medicíně ojedinělý kauzální postup. Tj. postup řešící příčiny choroby, nikoli pouze tlumící její projevy a další rozvoj. Jde o léčbu zacílenou na normalizaci porušené imunitní odpovědi na kontakt s příčinným alergenem. Využívá dlouhodobé podávání malých dávek konkrétního alergenu v přesně stanovených množstvích a intervalech. Aplikuje se injekčně subkutánně do paže nebo v kapkové formě pod jazyk nebo pro některé alergeny jako nový trend v tabletě rozpouštěné pod jazykem. V rámci EBM (evidence-based medicine, medicíny postavené na důkazech) je dobře prokázán efekt SIT obou aplikačních forem na roztočem indukovanou alergickou rýmu a průduškové astma. Zásadním přínosem je dlouhodobost účinku této terapie (tj. efekt přetrvává i po ukončení vlastní terapie) a možnost zastavení tzv. alergického pochodu (tj. skutečnosti, že alergie se běžně v čase zhoršuje, rozšiřuje se spektrum alergenů a k alergické rýmě se přidává vznik či zhoršení průduškového astmatu). Indikace je vyhrazena specialistovi v oboru alergologie a v podmínkách ČR jde o léčbu téměř plně hrazenou z prostředků veřejného zdravotního pojištění, tedy jen s omezeným doplatkem pro pacienta.

Možnosti – výběr formy AIT

- **základním kritériem pro výběr typu AIT by měla schopnost pacienta správně, pravidelně a včas vybraný typ léčby aplikovat.** Právě tato tzv. adherence k léčbě je základní podmínkou efektu terapie.

SCIT (INJEKČNÍ) terapie

- výrobce francouzský Stallergenes: vakcína Phostal (pozn.: dlouhodobě nedostupná)

- výrobce dánský Alk-Abelló: vakcína Alutard

Výhody:

- **Tradiční forma** aplikovaná historicky od roku 1911.
- Nutnost aplikace pod lékařskou kontrolou **zajišťuje dohled nad pravidelností podávání** a dává možnost *ad hoc* úpravy dávky AIT vakcíny podle aktuálních podmínek.
- Nutnost aplikace pod lékařskou kontrolou obvykle **poskytuje více možností pro průběžné monitorování klinického stavu pacienta i pro sledování efektu AIT.**
- Dle některých autorů **déle přetrvávající účinek do dalších let** po ukončení léčby.
- nízká cena obecně (náklady ordinace, náklady zdravotního systému)

Nevýhody:

- **Riziko výskytu těžších nežádoucích účinků** (kožní výsevy, rýma, astmatický záchvat, event. až šoková reakce s ohrožením na životě) – je třeba podepsat písemný informovaný souhlas pacientem, resp. jeho zákonnými zástupci (rodiče).

x Na druhou stranu je třeba říci, že moderní standardizované typy vakcín v současných konzervativních (postupných) schématech podávání mají výskyt hlášených závažných nežádoucích účinků minimální - sám jsem se s takovou závažnou reakcí ve své praxi zatím nesetkal.

- **U části pacientů výskyt nepříjemných lokálních nežádoucích účinků** v místě vpichu (otok, bolest).

x Na druhou stranu jen u minima pacientů jde o stav opakovaný, resp. ve stupni vedoucím k předčasnému ukončení terapie.

- **Pro některé pacienty psychicky omezující „jehlová“ aplikace.**

x Na druhou stranu jde o injekci pouze podkožní, tedy nikoli krvavou nebo bolestivou (jako například u injekcí hlubších nitrosvalových nebo nitrožilních).

- **Je zde (na první pohled) větší časová zátěž pro pacienta.** Pacient si musí vyhradit čas pro pravidelné docházení na aplikaci, což může být problémem zejména v iniciační fázi podávání (kdy prvních 16 aplikací se dává v postupně „bezpečně“ se zvyšující koncentraci cca 1x týdně, resp. v intervalu 3-10 dnů /u vakcíny Alutard až 16 dnů/. Přitom je třeba respektovat dobu vymezenou lékařem pro vakcinace a pacient si musí vyčlenit dostatek času pro sledovací interval po aplikaci (nelze odejít hned po aplikaci, požaduje se setrvat minimálně 30 minut po aplikaci, aby byla zajištěn event. lékařský zásah při rozvoji těžšího nežádoucího účinku).

x Na druhou stranu naše zdr.zařízení Vám vychází maximálně vstříc tím, že nevyhrazuje pro vakcinaci pouze několik vybraných hodin týdně, ale umožňuje Vám přijít kdykoli v průběhu širokého časového rozmezí v rámci týdne (viz níže). Při výluce (dovolená, nemoc) je obvykle zajištěn zástup přes kolegy v rámci polikliniky.

*** Doba určená pro VAKCINACE (příchod):**

Pondělí		12:00 - 17:30
Úterý	7:30 – 11:00	12:30 – 14:00
Středa	7:30 – 11:00	12:30 – 14:00
Čtvrtek	7:30 – 11:00	12:30 – 14:00
Pátek	7:30 – 12:00	

.. je také třeba říci, že po navýšení na maximální tzv. udržovací dávku je vakcína aplikována do dalších měsíců a let už pouze v intervalu 4-6 týdnů pro vakcínu Phostal a 4-8 týdnů pro vakcínu Alutard, což je pro mnohé pacienty dle našich zkušeností nakonec komfortnější než trvalá denní aplikace podjazykových forem.

- **relativně vyšší cena pro pacienta (doplatek)** – dlouhodobě dostupná dánská vakcína Alutard aktuálně v prvním roce cca 2.200,- a v dalších letech cca 800,-Kč za rok.

SLIT (podjazyková) kapková terapie

- výrobce francouzský Stallergenes: vakcína Staloral 300 (pozn.: výroba obnovena od podzimu 2016)

Výhody:

- **Nízké riziko výskytu systémových nežádoucích účinků, mizivé riziko šokové reakce.** Tato charakteristika umožňuje domácí podávání AIT vakcíny bez přímého dohledu lékaře. Písemný informovaný souhlas se nepovažuje pro tento typ AIT za nutný – nicméně naše ZZ tento požaduje.
- **Jde o šetrný, „nekrvavý - neinjekční“ způsob aplikace.** Proto se jeví jako první volba pro menší děti a některé „citlivé“ dospělé osoby, například pro pacienty s tendencí k vegetativní dystonii.
- **Nízká časová zátěž pro pacienta i pro aplikujícího lékaře.** AIT vakcína je aplikována doma a nejsou obvykle nutné zvláštní návštěvy u lékaře vyplývající pouze z okolností souvisejících s podáváním AIT.

x Na druhou stranu situace po navýšení injekční vakcíny na maximální tzv. udržovací dávku, kdy je vakcína aplikována do dalších měsíců a let už pouze cca 1x za měsíc až dva, je mnohými pacienty považována za mnohem komfortnější než trvalá denní aplikace podjazykových kapek.

- Aplikaci není potřeba přerušovat ani **při déleodobém pobytu mimo ČR** (pokud je k dispozici možnost uchovávat vakcínu v chladnici). Je třeba se jen vybavit dostatečnou zásobou vakcíny odpovídající expirace.

- nízká cena pro pacienta (doplatek) – aktuálně do cca 800,-Kč za rok.

Nevýhody:

- U významného počtu pacientů výskyt lokálních nežádoucích účinků v místě aplikace – ústa až hrdlo (orální alergický syndrom, OAS).

x Na druhou stranu, vyskytnou-li se tyto nežádoucí lokální účinky, obvykle dochází v čase k jejich ústupu až vymizení, a tak obvykle není nutno pro tyto nežádoucí účinky SLIT ukončit.

- SLIT vyžaduje disciplinovaného pacienta z hlediska adherence k této léčbě (nebo dohled nad pravidelností podávání, například rodiče ve vztahu k dětem a dospívajícím). **Žádoucí efekt AIT je možno dosáhnout pouze při pravidelné nepřerušované aplikaci** (stávající základní schéma je 8 kapek 3x týdně celoročně, resp. pro pylové sezonní alergeny je nyní preferováno 8 kapek denně předsezonně-sezonně /po dobu cca 6 měsíců/).
- Při pobytu mimo domov, například na dovolené, může nastat problém se skladováním vakcíny. **Kapkovou AIT vakcínu je třeba uchovávat v chladu (chladnici)**. Lepší než riskovat degradaci AIT vakcíny teplem, je vhodné krátkodobé přerušení její aplikace.
- vyšší cena obecně (náklady ordinace, náklady zdravotního systému). Zatím Vás však nijak ve volném výběru s ohledem na tento faktor neomezujeme.

SLIT (podjazyková) tabletová terapie

a) zatím pouze pro pyly travin

- výrobce francouzský Stallergenes: vakcína Oralair

- výrobce dánský Alk-Abelló: vakcína Grazax

Zachovává výhody klasické kapkové SLIT (viz výše) a navíc přináší **další benefity**:

- **Vytváří lepší podmínky pro udržení adherence pacienta k léčbě než kapková SLIT.** V dávkovacím protokolu tabletové sublinguální AIT vakcíny nejsou přestávky mezi aplikacemi, tableta se užívá každý den. Na takové podávání se zvyká snadněji, zvláště když je pacient už zvyklý denně užívat jiné léky. Adherence k léčbě je základním faktorem pro úspěch vakcinace.
- Také zde je třeba ponechat tabletu po rozpuštění minimálně dvě minuty pod jazykem (na sliznici). Některým pacientům se ovšem tableta a její rozpuštěné reziduum drží pod jazykem lépe a snáší ho více než výrazně objemnější udržovací dávka kapek.
- **Jde o stabilní lékovou formu.** Nejsou problémy se skladováním (vyžadována je jen ochrana před mrazem). V praxi jde tedy o vhodnou lékovou formu i pro pacienty pobývajících často nebo dlouhodobě mimo domov vč. pobytů v přírodě nebo v tropických zemích.
- nízká cena pro pacienta (doplatek) – doplatky se „často“, ale pro rok 2017 lze počítat do max. 1000,-Kč za kúru na jednu sezonu.

Nevýhody:

- bohužel aktuálně je komerčně dostupná pouze tabletová vakcína na alergii na pyly trav.
- nejvyšší cena obecně (náklady ordinace, náklady zdravotního systému). Zatím Vás však nijak ve volném výběru s ohledem na tento faktor neomezujeme.